СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 290. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 14 грудня, 1933.

VOL. XLI. No. 290. Jersey City, N. J., Thursday, December 14, 1933. THREE CENTS.

УРЯДОВІ ЗАХОДИ ЗИСКАТИ ФАРМЕРІВ

ШІКАҐО.—Федеральний уряд далі робить пильні заходи зєднати собі для своєї політики фармерів. Перед річною конференцією Американської Федерації Фармерських Бюр у Шікаго виступали аж два визначні федеральні урядники для фармерських справ та закликали фармерів поперти політику Рузвелта для відбудови краю.

Замітне при тому, що цими урядниками були секретар рільництва Волес та адміністратор відбудови рільництва, Пік, котрі між собою поважно ріжняться щодо рільничої політики.

СПРАВА ІМПОРТУ ТРУНКІВ ТА САЛУНУ.

ВАШИНҐТОН. — Щоби знизити ціни трунків, федеральний уряд дозволив на довіз з Канади 5 міліонів ґальонів горівки. Рівночасно уряд поробив заходи, щоби всю горівку, яку тут продається, провірювано.

Члени конґресових комітетів для податків уже думають над питанням висоти податків від трунків. Проєкти податків сягають від $1.10 до $2.20 за ґальон. Серед урядників далі слідно вороже відношення до пиття при „барі".

У краю повстає організація, яка має добиватись переведення в життя практичних порад щодо контролі трунків, висунених Інститутом Ракефелера.

ЯК ПОМОГТИ АРТИСТАМ?

ВАШИНҐТОН. — Федеральний уряд виступив з пляном допомоги голодуючим артистам через дання їм можности окрашувати стінними мальовилами, різьбами й прикрасами публичні будівлі.

За обрахунками урядників, можна би в цей спосіб дати роботу яким 2,500 артистів, малярів, різьбарів і декораційних ремісників.

Як тільки появився цей плян, зараз серед артистів виникнула боротьба за те, якого напряму артисти мають дістати роботу. Артисти консервативних напрямків закидують урядови, що він протеґує артистів так званого модерністичного напрямку зі шкодою для консервативних напрямків.

НАВІТЬ УРЯД МУСИТЬ БОРОТИСЯ ЗА ВЛАДУ.

ВАШИНҐТОН. — Краєва Робітнича Рада скликала спеціяльне засідання для розглянення справи підприємства Віртон Стіл Ко., котре не послухало приказів Ради щодо вибору представників робітників підприємства.

Рада мусить знайти якийсь спосіб заставити підприємство повинуватися її приказам.

ЛИНДБЕРҐИ ЛЕТЯТЬ ПОНАД ПРАЛІСИ.

ПОРТ ОФ СПЕЙН. — Полковник Линдберґ і його жінка перелетіли 1,100 миль з Манаоса, в Бразилії, до столиці Тринидаду. Їх дорога вела понад тропікальні праліси, серед котрих жиє мало людей. Упадок літака серед такої околиці легко міг би скінчитися катастрофою. Летуни перебули дорогу без пригоди; тільки тропікальні дощі їх сильно перемочили.

ТРИ „ЗАЙЦІ" ЗАКРАЛИСЯ НА КОРАБЕЛЬ БИРДА.

ПАРОХІД „ДЖЕЙКОБ РУПЕРТ". — Коли команда цього корабля зарядила вправи залоги на випадок пожару, в лодках корабля викрито аж трох „зайців" („стовевей"), себто людей, котрі дісталися на корабель без дозволу й відома команди.

Всі три „зайці" — молоді Ново-Зеляндці. Команда корабля негайно заставила їх мити поклад.

ВІДЧИТ АМБАСАДОРА З ПЕРЕШКОДАМИ.

НЮ ЙОРК. — Відчит німецького амбасадора, д-ра Лютера, в Колюмбійськім університеті не обійшовся без переривань зі сторони ворогів уряду Ґітлера. Президия мусіла викинути з салі три жінки, які кричали: „Геть з Ґітлером". Ґрупа студентів протестувала поза відчитовою салею.

Амбасадор говорив про потребу роззброєння всіх держав та запевняв слухачів, що коли світ роззброїться, то Німеччина зложить останній кріс.

ПОШИРЕННЯ СІТИ СОБВЕЮ В НЮ ЙОРКУ.

ВАШИНҐТОН. — Новий мейор міста Ню Йорку, Ля Ґвардія, добився від федерального уряду позички для міста в сумі 23 міліонів долярів на будову собвею на осьмій евені.

За обчисленнями інжинірів, цей проєкт має дати роботу 6,700 робітникам 22 місяці.

ЗБИРАЮТЬСЯ КАРАТИ ЗА ЛІНЧ.

САН ХОСЕ (Каліфорнія). — Представники організації „Юнія Американських Горожанських Свобід" предложила прокураторії докази, що 18-літній Антони Каталді брав чинну участь у лінчу Томаса Термонда й Джана Ґомса, підозрілих за викрадення й убиття Брука Ґарта. На домагання організації прокураторія казала арештувати молодого лінчівника, щоби поставити його на суд за лінч.

Ґовернор стейту, Ролф, далі стоїть на своїм становищі, що учасників лінчу не треба потягати до судової відповідальности.

Адвокатська Палата Ню Йорку ухвалила на своїх зборах резолюцію, якою осуджує становище Ролфа як заохоту до безправства й несупокою.

НЕБЕЗПЕКИ ДЛЯ ЛЕТНИЦТВА ЧЕРЕЗ СТУДІНЬ.

Через тяжку бурю, що лютувала в околиці Портедж, Па., два літаки мусіли осісти на Алегенських горах. Летуни вискочили з літаків та осіли на землі при помочі легкопадів, а їх літаки розбилися. Ця частина Алегенів звісна з частих бур; її так і називають „небесним цвинтарем".

ШУКАЮТЬ МІСЦЯ ДЛЯ ЖИДІВ.

Завдяки заходам жидівської організації влада острова Кипру позволила поселитися 50,-000 Жидам, виселеним з Німеччини, на тім острові. Одночасно робляться заходи в справі поселення жидівських утікачів з Німеччини на терені Ливану, що межує з Палестиною.

ТУНЕЛЬ ПІД ҐІБРАЛЬТАРОМ.

Як повідомляють з Мадриду, справа будови тунелю під Ґібралтаром має незабаром увійти в стадію реалізації. Над пляном будови працюють інжинири. Одночасно твориться франко - англьо - американське товариство, що займеться фінансовою стороною будови та експльоатацією тунелю. Будова має скінчитися в 1935 р.

НАПАД НА ХАТУ РЕЕМІҐРАНТА.

В Страдчі біля Янова на хату реемігранта Федя Буда напали два узброєні чоловіки, коли цей пішов на цвинтар помолитися за поляглих. Напасники побили прикладами крісів Петра Бонковського, який пильнував хати, сплюндрували всю хату, забрали кільканацять долярів і втекли. Поліція арештувала напасників: Івана Смолія та Йосифа Червонку.

ПРИЧИНОК ДО ВІНЦЯ СЛАВИ.

У звязку з ліквідацією діяльности бандитської шайки Ґрім-Чайковського арештовано 50 осіб, мужчин і жінок, на терені повітів городенського, заліщицького, борщівського і чортківського. Деяким з арештованих закидують теж членство комуністичної організації „Червона Січ". З достовірного джерела повідомляють, що Чайковський підчас світової війни перейшов на латинський обряд і служив при леґіонах.

ВОВКИ І ДИКИ В КОЛОМИЙЩИНІ.

Тому, що в коломийськім повіті появилися масово дики і вовки, роблячи великі шкоди, староста Склодовський улаштовує велику облаву в місцевостях: Баня Березів, Березів Вижний і Середний, Лучки, Космач і Микулинці. Вовки в білий день появляються по селах і забирають худобу.

ҐАЗОВА АТАКА.

Дня 26. жовтня в Луцьку були заінсценізовані дві „ґазові атаки", денна і нічна. Алярмові ґудки зробили на населення деяке враження, люди не на жарт бігли й їхали до своїх домів, очікуючи „небезпеки" в деякому напруженні. Зрештою кілька шиб потерпіли.

ВКРАЛИ КАСУ БЕЗ ГРОШЕЙ.

До будинку почтової агенції в Черлянах, пов. Городок, вломилися в ночі злодії і, виломивши двері, забезпечені штабою, відорвали прикріплену до підлоги залізну касету, ваги 30 кг., яку забрали з собою. В касетці не було грошей, тільки векслеві бляникети, корeспондентки і почтові марки загальної вартости 72 зл. Кілька днів перед крадіжю до почтової агенції вплинула була готівка, призначена на виплату інвалідських рент. Гроші виплачено перед вломом.

ЖАХЛИВА АВТОБУСОВА КАТАСТРОФА НА ПОЛІССЮ.

Автобус, що їздить на просторі між Варшавою і Берестям Поліським, біля 3-тої години ранку на 14 клм. від Межиріча перевернувся і впав до придорожного рова. З 20 пасажирів 16 поранились, а деякі навіть тяжко. Один пасажир по годині помер. Решту перевезено до шпиталю в Межиричі. Більшість пасажирів походили з Берестя й Межиріча. Причина катастрофи невідома, але вияснено, що критичної ночі автобус їхав повільно. Правдоподібно причиною катастрофи був дефект у моторі.

ВИДОБУВАЮТЬ СКАРБИ З ДНА МОРЯ.

Італійський пароплав „Артіліо II", якого залога займалася видобуттям затоплених скарбів на пароплаві „Єгипет", прибув цими днями до пристані Плімут і привіз на своїому покладі дві бочки золота й 21 бочок срібла. Загалом видобула досі залога „Артіліо" срібла й золота на суму 900,000 фунтів стерлінгів. З уваги на те, що наступила зима і праця на повному морю зробилася неможлива, „Артіліо" повернувся до своєї матірної пристані в Ґенуї і чергові праці над видобуттям решти скарбів розпічне щойно з весною.

ЗАСУДИЛИ СВЯЩЕНИКА ЗА ПРОПОВІДЬ.

На празнику в селі Борщеві (Перемишлянщина) виголосив о. Омелян Ковч, парох Перемишлян, проповідь, у якій звернувся проти большевицького терору на Великій Україні.

Проповідь цю цілковито перекрутив конфідент кацап Стасишин, званий Поливаний, роблячи донос на постерунок.

Командант постерунку, користаючи з доносу, вробив донесення до городського суду в Перемишлянах на о. О. Ковча, внаслідок чого дня 28. Х. ц. р. відбулася розправа в тім же суді. О. Ковча засудили на три тижні арешту з відложенням кари на три роки.

ЗАКИДАЮТЬ КОРАБЕЛЬНИМ ЛІНІЯМ ВОРОЖНЕЧУ ДО ЮНІЙ.

Юнія корабельних вантажників у Ню Йорку виступила перед „Найрою" з жалобою проти корабельних ліній, які лучать Атлянтійський океан з Тихим, що ці лінії правильно поборюють робітничі юнії. Юнія домагається приспішення морського кодексу.

БОРОТЬБА АНҐЛІЇ І СОВІТІВ ЗА АФҐАНІСТАН.

(УП) Заледви успокоїлись народи в Арабії, аж тут приходить вістка про замордування афганістанського короля Надір-Хана. Край цей лежить між Індією й Совітами, неурожайний і гористий. Получення з ним дуже трудне. За той край боролися вже віддавна Анґлія й Совіти з оглядів стратеґічних. З цієї боротьби й жили мешканці Афганістану, які брали гроші від одних і від других. Для Анґлійців важний Афганістан з огляду на оборону кольоній перед Совітами, а для Совітів важний він як брама для випаду в сторону Кавказу, Персії і Індії. До 1919 року знаходивсь Афганістан під владою Анґлії. Щойно відомий король Аманула почав у ньому переводити реформи на европейський лад. Почалася визвольна війна, що закінчилась миром у Равальпінді, в якому Анґлія признала була незалежність Афганістану. Афганістанцям помагали в цьому Совіти, з якими тримав звязок убитий тепер король, що сидів у Москві. В 1924 році помиривсь Аманула з Анґлією і вислав був теперішнього короля, що тоді звавсь Алі-Магомед, як посла до Парижа, а сам поїхав в поїздку по Европі. Це використав його противник Ґабі-Буля і в 1929 році зробив переворот та прогнав Аманулу. Тоді прибув з Парижа Алі-Магомед та підняв повстання проти нового короля і його прогнав. Думали, що він покличе назад Аманулу на престол, а тимчасом він сів сам на ньому і почав заводити нові реформи в краю. Між іншим він припинив був модернізацію краю та повернувся лицем знову до Совітів. У 1932 році він заключив був з Японією договір і Японія мала визволити Афганістан навіть з економічної залежности від Анґлії.

Аманула жиє тепер в Італії. Зараз по атентаті він заявив, що з ним не має нічого до діла, але коли його нарід закличе, то він повернеться до вітчини. Між іншим варто згадати, що літом цього року замордовано також і брата вбитого тепер короля, афганістанського посла в Берліні. Не улягає сумнівови, що за тим вбивством стоїть рука Анґлії, хоч анґлійська преса того відпекується. Не зважаючи на те, що в краю панує спокій, Анґлія сконцентрувала війська в північно-західній Індії та перервала всякий контакт з Афганістаном. Події там ідуть дуже повільно й Анґлія приготовляється до всього. Мабуть ніхто не рахувався з тим, що на місце вбитого короля засяде його син Заґіль і дальше забезпечить большевикам вплив у краю.

Треба сподіватися, що в скорому часі там знову прийде до неспокоїв, які можуть вилитися в цілу велику світову заверюху, себто у велитенський бій між Совітами й Анґлією.

РЕЗОЛЮЦІЯ ЧЕРВОНОЇ МОСКВИ ПРОТИ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

МОСКВА (Росія). — „Ізвєстія" з дня 27 листопада оголошують резолюцію обєднаного пленуму ЦК і ЦКК, приняту по викладі Косіора, а звернену проти „української націоналістичної акції" на Україні. Москва дорікає в першу чергу своїм прислужникам на Україні, що замало слідили за українськими націоналістами і допустили до того, що клясові вороги вдерлися до колхозів і в ріжні радянські земельні й культурні установи, а навіть у саму комуністичну партію і там саботували акцію партії й совітської влади. Всюди, кажеться в резолюції, потворено контрреволюційні ячейки, навіть по наукових установах. Буржуазно-націоналістичні елементи, вдершися в партійні й совітські установи, мали піддержку з боку українських націоналістичних елементів на Україні, розвинули широку діяльність і підкопували соціялістичний лад на Україні.

На чолі того всього стояв комісар народньої освіти Скрипник, що відобрав собі недавно життя. Він то разом з іншими націоналістами змагав до відірвання України від СССР, де будується соціялізм, а звертався лицем до Галичини.

Скрипник старався ослабити культурний звязок між українськими і російськими установами. Націоналісти разом зі Скрипником намагалися ослабити вплив совітського союза на Україну, відірвати українську мову від російської, замінити українські слова, які були подібні до російських, на польські, чеські, і німецькі, й українізували школи.

В резолюції кажеться далі, що українські націоналісти продовжують на Україні давню лінію контрреволюції, започатковану Грушевським, Винниченком, Єфремовом і іншими петлюрівськими міністрами, та мають звязок з українською іміґрацією і з „гітлерівським наємником Коновальцем".

Резолюція дає признання ЦК КПУ за те, що чистить комуністичну партію на Україні, українські наукові установи, а особливо заложену у своїм часі „Свобідну академію пролетарської літератури", яка намагалася відорвати українську літературу і штуку від культури російської.

Резолюція витає розгром українських націоналістів на Україні й заповідає, що Москва готова кождої хвилі далі допомагати в ліквідації національного питання, бо „національні републики вже більше непотрібні".

ДАЛІ ДОНОСЯТЬ МОСКВІ.

ЛОНДОН.—Кореспондент анґлійського „Таймса" доносить, що Центральний Комітет комуністичної партії України вислав Сталінови письмо, в якім доносить про самостійницький рух України, котрий змагає до відірвання України від Москви, запевняючи Москву, що цей рух уже зліквідований.

ГОТУЮТЬСЯ ДО ВІЙНИ НА ДАЛЕКІМ СХОДІ.

МОСКВА. — Сталін проголосив декрет, яким хоче приспішити кольонізацію Далекого Сходу, головно земель, що граничать з Японією. Кольоністам дають великі полекші, а то звільнення від податків на 5 років та обіцяють вищу заплату за закуплену в них рибу. Отсей декрет уважають заповідженням, що війна на Далекім Сході неминуча.

ВЖЕ ПЛЯНУЮТЬ ВИКОРИСТАТИ ВІЙНУ.

МУКДЕН (Манджурія). — Втікачі з Манджурії, розпорошені по Владивостоці, Тієнсіні і Шанґгаю, конферують з Ванґом Телінґом, провідником руху, зверненого проти заснованої при допомозі Японії держави Манчуко, щоби використати майбутню війну між Японією і Совітами для своїх цілей. Хочуть збудувати нову державу, контрольовану Китаєм, династією Манчу, Корейцями і Совітською Росією.

КОНФЕРУЄ З ПІЛСУДСЬКИМ У СПРАВІ ДАНЦІҐА.

ВАРШАВА (Польща). — Равзеніт, президент данціґського сенату, прибув до Варшави, щоби довести до згоди між Данціґом і Польщею. В вій справі він матиме нараду з Пілсудським, бо кажуть, що тут його слово буде рішаючим. Польські ґазети не дуже довіряють німецьким запевненням, що Німці дійсно склонні до згоди з Польщею.

В ОБОРОНІ БІБЛІЇ СТАРОГО ЗАВІТА.

МІНХЕН (Німеччина). — Кардинал Фавльгабер підніс знову вагу біблії старого завіта. Він підкреслив, що біблійний Йосиф був розумним державним мужем, котрий умв глядіти в будучність. Мойсей був дійсним провідником, котрий готов був згинути за свій нарід, а десять заповідей божих остануться назавжди основами народнього й родинного життя в кождій цивілізованій державі.

"SVOBODA" (LIBERTY),
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На три місяці	$ 2.75
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На рік	$10.00

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ХТО СПІШИТЬ, ТОЙ ЛЮДЕЙ СМІШИТЬ

Аж тепер, як прогибіційний закон став справою минувшини, побачив американський нарід, що відкликання прогибіції лишило невирішеною цілу низку алькогольних питань. Багато з тих питань є пекучими питаннями дня, себто вони домагаються вирішення негайно, без проволоки.

Потреба скорого їх вирішення штовхає до поспіху. Та в поспіху легко можна зробити похибку. Якраз цього повинна історія прогибіції навчити, що передовсім тоді, коли чоловік женеться за введенням у життя якоїсь ідеї, в котру він сильно вірить, найлекше зробити похибку, яка його всю роботу поверне в нівець. Прогибіція це може найкращий приклад, як люди доброї волі, що мали на меті благородну ціль здержання людей від алькоголізму, навели на край лиха, багато гірші від тих, які вони пробували усувати.

З усуненням прогибіції першим питанням повинно бути якраз зменшення тих лих, які впали на край через прогибіцію. Перше з тих лих — це загальне ломання закона. Це лихо дасться направити тільки поволі. Мижливо, що треба буде цілого покоління, щоби йому зарадити.

Другим лихом, звязаним з прогибіцією, це повстання спеціяльної кляси злочинців, з котрих одні займаються виробом, перевозом і торговлею алькогольних трунків, а інші обороняють перших. Само відкликання прогибіції ще не знищить ні бутлеґерства, ні ґенґстерства, ні урядової корупції. Як обчисляє уряд, бутлеґери мають тепер самої горівки яких 50 міліонів ґальонів, і ту горівку вони пробуватимуть продати. Коли урядови вдасться не пустити цеї бутлеґерської горівки на ринок, то бутлеґерство дістане один з найтяжчих ударів.

Нема що закривати факту, що урядови тяжко цього доконати. Урядови дуже треба гроша. Відкликання прогибіції дає йому нагоду дістати гарні приходи через обложення трунків високими податками. Горячі прихильники поміркованого пиття хотіли би причинитися до тверезости через високі податки та дороження напитків. Але якраз тут заходить небезпека: що як законний трунок стане дорогий через податок, то бутлеґерам буде оплачуватися пачкувати горівку, себто обходити податок. І тому розважні законодатні політики остерігають конґрес і уряд перед накладанням занадто високого податку на трунки. Спішитися тут з тверезістю, значить зіпсути всю роботу. Краще наложити низький податок, виморозити вперед бутлеґерство, а щойно потім, коли це вдасться, дивитися, що далі робити.

ІСТОРИЧНИЙ ПОХІД МОСКВИ НА ЗНИЩЕННЯ УКРАЇНИ

(Реферат, виголошений п. В. Кедровським на Шестім Конґресі Обеднання).

(5)

V.

Знісши кріпацтво в Росії й на Україні в 1861 році, російський уряд разом з тим залишив його в іншій формі. Він наложив на селян величезні викупні сплати за ту землю, яку селянство отримало від своїх панів. Звичайно, при тім „забуто", що цю землю відібрано силою від українського населення й що воно все боролося за неї. Боротьба та виявилася в ріжних селянських заворушеннях.

Шляхом оподаткування населення Україну визискувалося на користь Росії, властиво Московщини, так, що з податків, зібраних з українського населення, Росія витрачала на Україні лише половину: друга половина йшла на користь Росії та на підтримку дальшої політичної й економічної експанзії Московщини, як осередка Росії. Лише за 13 останніх передвоєнних років Україна таким способом переплатила Росії від 1900 по 1913 рік більше трох міліярдів золотих рублів. В часах війни економічне напруження України було таке, що воно остаточно знищило економічний добробут українського населення. Розбагатіло лише купецтво та міста, але там все був елемент або чужонаціональний для України, або такий, що вірно служив Московщині й помагав і політично гнітити та економічно визискувати українські маси. Нема змоги тепер підчислити, скільки Росія забрала з України грошей при помочі своїх посередніх та ріжних безпосередніх податків, але можна ствердити, що ці суми не менші від тих репарацій, які були версайським миром покладені на Німеччину, а проти яких вона так боролася й світ зрозумів її.

Коли наступили часи розвитку індустріялізації, то тут стала для Московщини ще більша нагода винищувати Україну та економічно узалежнити її від Московщини. Росія почала розбудовувати індустріяльні центри поза межами України, використовуючи для них лише українські сирівці та українське паливо. Для здобуття тих сирівців, а переважно у гірничій промисловости, з Московщини на Україну прибули величезні кадри робітництва. Це робітництво, позбавляючи українське місцеве робітництво, з безземельного селянства переважно, заробітку, здобувало українські сирівці, які відтранспортовувано до Московщини, де їх переробляли й вони верталися вже готовими до продажі на Україну. Українське населення при тім платило всю заробітну платню робітництва, що здобувало сирівці, платило перевізку залізницею чи іншим шляхом на два кінці, платило тому робітництву, що працювало над виробами в російських індустріяльних центрах та платило заробітки неукраїнському в своїй більшости купецтву та ріжним посередникам.

Залізничі тарифи (платні) перевозу вантажів були так розложені, що українське збіже й сирівці, які йшли за кордон Росії, коштувалоб дешевше везти до далекого Балтійського й навіть Білого моря, ніж до свого близького, українського. Так, наприклад, українське збіже з Катеринославщини, Полтавщини, північної Херсонщини і т. д. було дешевше везти до Лібави над Балтійським морем за 1,000 верств, ніж везти його до портів Чорного моря яких 300—400 верств. Залізниці в Росії були удержавлені, а ті залізниці, що були на Україні, покривали всі страти в експльоатації залізниць в цілій Росії поза межами України й давали ще прибуток російській скарбниці. З цього видно, скільки українське населення переплачувало за свої перевозки залізницями, а це дуже тяжко лягало на його буджет. Та до того це залізничі й ґрунтові шляхи на Україні будовано лише в стратеґічних інтересах російської держави, а тому вони не зручні для українського населення й часто були далеко від тих природніх економічних та торговельних центрів, куди природно тягнулося населення України. Це знову лягало тягаром на ціле населення України. Коли Росія почала переводити ріжні економічні реформи, щоб пособити хліборобам, то одною з таких допомог мали бути елевейтори для зсипки зерна під невеликі державні позички, де вони малиб перечекати час, поки на світових ринках зерно піде в ціні вгору, щоб населення Росії могло догідніше продати все своє збіже. Та тут знову виявилося, що більшість таких елевейторів будовано не в українських хліборобських районах, де населення продає хліб, а лише в тих районах Росії, де населення купує хліб для свойого споживання, або для перепродажі. З того вийшло таке, що український хлібороб змушений був продати своє збіже по низькій ціні, а хтось інший купував його для перепродажі в Росію чи за кордон і перетримував його в елевейторах, збудованих і за гроші українського хлібороба, поки міг продати його з великим баришем для себе.

Таксамо російська митна політика була збудована так, що українське населення змушене було купувати російські дорогі вироби, не маючи можности купувати закордонних дешевих і кращих. Український експорт за кордон кождого року перевищував перед війною майже на пів міліярда рублів імпорт. Увесь заробіток з цього поступав до російської скарбниці. Для конкуренції на світових ринках українським збіжем та ріжними продуктами хліборобства, що складало головний експорт України за межі Росії разом з цукром, Росія робила все, щоб понизити ціни на український вивіз і тим еконочно дуже тяжко била українського продуцента. Разом з тими митними зборами не давала змоги тому продуцентови нічого привезти собі з закордону по дешевих цінах, щоб це винагороджувало йому страту на дешевизні продуктів свого виробу.

Не стану я тут говорити про інші способи економічного визиску України Московщиною й цього вже досить для моєї мети зілюструвати те, що Україна була тяжко визискуваною Росією кольонією. Тесаме треба сказати й про Росію пореволюційну, коли на чолі російських урядів стояли представники демократичної та соціялістичної Росії. По революції Україна дуже поспішно почала економічно унезалежнюватися від Московщини, бо це був для неї природній процес, як для держави, яка має всі природні дані для економічної незалежности й економічної суцільности. Особливо в цьому процесі велику ролю почала відогравати українська кооперація, яка із зародків започаткованих ще за царських часів, розвинулася в кількох місяцях так, що стала одною з найбільших кооперацій у цілому світі. Вона перевищила своїм розмахом і розмірами навіть найстаршу анґлійську кооперацію. Тимчасом російський уряд не мав тоді можности законом та адміністративно - поліційними заходами, як це робив царський уряд, спинити розвій української кооперації, або знищити її. Таксамо й російський капітал не мав уже змоги опертися на державну силу, як було в царських часах. Тому російська демократія, що керувала російською кооперацією, створила так званий ПОЮР (Потребітельния Общества Юга Росії) з централею в Харкові, щоб при помочі тої кооперації забезпечити на Україні інтереси московського капіталу та далі тримати Україну в лабетах московського капіталу й щоб не допускати повного економічного унезалежнення України. Ось тут, як у каплині води, відбилася тотожність економічної політики царської й демократично-соціялістичної Росії, яка навіть у часах революції не забула, що Україна має далі лишатися кольонією Росії.

(Далі буде).

ТЕАТРАЛЬНИЙ СЕЗОН У ХАРКОВІ

У листопаді розпочався зимовий театральний сезон у Харкові. Цей сезон, як і все тепер на радянській Україні, має проходити під гаслом крутої зміни напрямку національної політики.

14 років проіснувала столиця радянської України без постійного театру російської драми, але цього року повстав „за активною допомогою харківських партійних та радянських орґанізацій" цей театр.

Для цього театру „утворено сприятливі матеріяльно - побутові умови його працівникам, найкращим силам російської драми з цілого союзу, приміщення театру добре відремонтовано, устатковано виробничі та побутові майстерні".

„Відкритий театр російської драми є покликаний обслугувати широкі трудящі маси столиці України, зокрема російських трудящих. Відкриття театру є ще одна значна перемога, яку здобуто на фронті національно - культурного будівництва, в боротьбі з націоналістичними перекрученнями минулого керівництва Наркомосу" — так зазначує теперішній керівник Наркомосу, Затонський.

Але це далеко не все.

Велику театральну салю центрального всеукраїнського будинку червоної армії спеціяльно відводять під вистави кращих театрів Р. С. Ф. Р. Р.

„Харківські українські театри цього року широко використають продукцію письменників братерської РСФРР".

Отже в „Березілі" виставлятимуть „Оптимистическую траґедію" Вішневського, в театрі революції — „На западе бой", Вішневського, в українській музикальній комедії — „Краснофльотцы", оперету Рапопорта, причім це все не в перекладі, а „братерською" російською мовою.

Крім того найбільші харківські заводи беруть головство над театрами. Це головство матиме характер конкретної допомоги свому підвладному театрови в його творчій та ідейній перебудові (з давнього напрямку націоналістичної політики на новий).

І характеристичне, що таких шефів дістали лише українські театри.

Треба відзначити, що в театрі революції є намір використати „Суєту", а в „Березілі" — „Мартина Борулю", але використати, це значить переробити в потрібному вигляді.

А все це, взяте разом, зветься „національно-культурне будівництво У. С. Р. Р.

Чернигівець.

Адреса Обєднання:
OBYEDNANYE,
P. O. Box 122, Hudson Terminal,
New York, N. Y.

Карло Чапек.

ПО ДВАНАЦЯТЬОХ РОКАХ

— Так що? Розумієте, пане Заруба? — спитав директор тюрми, як перечитав майже святочно документ міністерства справедливости. — Себто, що вам умовно подарували рещту кари досмертної тюрми. Ви відсиділи дванацять літ, а ваша поведінка була ввесь той час зразкова. Ми видали вам якнайкраще свідоцтво, ну тай... Словом, можете йти до дому. Розумієте? Та прошу, це собі затямити, бо колиб ви знову щось вистроїли, то умовне даруваня кари буде неважне й ви мусітимете вернутися до тюрми вже на все та до кінця життя покутувати вбивство жінки. Тоді не поможе вам навіть святий Боже! Тому вважайте, пане Заруба!

Директор відсапнув зворушений.

— Ми тут усі полюбили вас, пане Заруба, та вдруге бачити тут вас я не хотів би. Бувайте здорові. Касієр виплатить вам гроші. Можете йти.

Заруба, худощавий чоловік, майже два метри високий, переступав із ноги на ногу та белькотів щось незрозумілого. Був такий щасливий, що майже відчував біль а плач здавлював його в горлі.

— Ну, ну, — бурмотів директор — лище прошу мені тут не заводити. Ми приготовили для вас одежу, а будівничий Малєк приобіцяв мені, що дасть вам у себе роботу... Що, насамперед хочете піти до дому? Певно на жінчин гріб?... Так, то гарно, пане Заруба. Щаслива дорога! — подав йому скоро руку.—Лише вважайте! Прошу не забувати, що виходите умовно з тюрми.

— Гарний чоловік — пробурмотів директор, як двері зачинилися за Зарубою. — Ті вбивники часто дуже порядні люди. Найгірші є дефравданти які стараються обманювати навіть у тюрмі. Шкода Заруби.

* * *

Заруба йшов помало вулицею. Ще не позбувся того непевного та понижуючого почування, що на найближчому вуглі може його хтось зупинити та відвести назад до тюрми. Тому йшов помало, щоби не виглядало, що хоче відти втекти.

Йому тьмилося в очах. Так багато людей було тут усюди: там бавилися діти, тут сперечалися шофери. Мій Боже, люди! Передше то виглядало зовсім інакше. Кудиж йому було йти? Стільки авт і стільки, стільки гарних, пахучих пань. Чи не йде хтось за ним іззаду? Ні, одначе ті десятки, сотки авт, трамваїв, фіякрів!

У ніздря вдарив йому нараз запах шинку.

— Тепер ні — думав — тепер іще ні...

Та небаром стало його манити щось іще більше. То була нова будова. Муляр Заруба пристанув і вдихав захланно запах цегол і деревляних бельок. Приглядався незнайомому товаришеви, який мішав вапно. Хотів дуже почати з ним балачку, та не міг. Голос не міг йому передістатися крізь горло. Чоловік вязнений у самітній келії стільки літ, відвикає від говорення.

Заруба йшов далі. Боженьку, стільки нових, початих будов! Усе тут роблять із бетону. Того також не було тому дванацять літ.

— Та вона хіба мусить завалитися... таких тонких вязань не було за моїх часів.

— На бік! Чоловіче, чи ти сліпий?

Ще трохи, а був би дістався під трамвай. До сто чортів! За дванацять літ чоловік може відзвичаїтися також від вулиці.

Радо спитався би когось, що то за великий будинок, радо спитався би, куди має йти на північно-західній двірець. Тому, що попри нього. переїжджає авто, навантажене залізом, Заруба, осмілений гуркотом, пробує голосно сказати до себе самого:

— Перепрошую, куди на північно-західній двірець?

Якось йому не йде. Його голос наче засушений. Бог знає, що з ним сталося! Чоловік у тюрмі ржавіє, німіе. Перші три роки питається ще дещо, а потім закидає це зовсім.

— Перепрошую, куди... — хоче сказати Заруба. Щось забулькотіло йому в горлі, та то не був людський голос.

Заруба завертає у найближчу вулицю. Чує легкий заворот голови, йде наче у сні. Стільки людей! Все інакше, ніж тому дванацять літ. Він сумний, хвилинами здається йому, що він у якійсь чужій країні та не може з ніким порозумітися. Коби тільки дістався на двірець, а відтам поїхав до дому, до дому!... Брат має хату й діти.

— Перепрошую, куди...—хоче спитати, та лише ворушить устами.

— Ах, то нічого, — думає собі. Дома навчуся знову говорити; я хотів би лише вкінці дістатися на двірець.

— Чому не йдеш хідником? — кричить на нього шофер.

— Хідником? — повторяє в думці Заруба. — Хідник для мене завузький. Люди! Я так дуже спішуся, хочу поїхати додому. Люди, прошу вас, куди треба йти в північно-західній двірець?

Старається ті думки вбрати в слова, та не може. Лише щось белькоче й іде, а радше тепер уже біжить. Відкіляж тут нараз стільки людей? Таж це ціла юрба, ціла маса й усі йдуть в одному напрямку. Не йдуть, а біжать, хочуть певно ще зловити поїзд. Довгий, високий Заруба прискорює ходу, щоби не остатись позаду.

І ось — диви! — Тим іншим уже також замалий вузький хідник. Велика юрба з криком пливе нездержливою хвилею. І щораз більше людей долучується до походу, біжать і кричать щось незрозумілого. Тепер усі разом починають співати якусь могутню, грізну, грімку пісню!

Заруба відвертає голову. Ісусе Христе! Якеж це гарне: стільки людей разом. Там попереду походу починають співати наново. Заруба рівняє ходу та вдоволений машерує з іншими. Тепер усі довкола нього співають. Щось ворушиться в його горлі. Це мельодія виривається йому на уста Заруба співає пісню без слів, гремить, заводить глибоким басом. Щож це за пісня? Не знає та навіть не хоче знати того!

Раз-два, раз-два.
Їду додому, їду додому!

Високий Заруба машерує вже в першому ряді. Раз-два, раз-два. Гремить басом наче слон. Здається йому, начеб усе тіло акомпаніювало до тієї пісні. Живий піднімається наче труба, голосно ґремить грудна клітка, а в горлі так приємно, так добре, начеб він — Заруба — пив або плакав... Тисячі людей кричать:

— Геть! Геть!

Заруба не розуміє того, що вони кричать. Лише виє побідно, радий, що за хвилину поїде додому.

Вимахує довгою рукою, іде попереду походу, вимахує пястуком, як і інші, гремить, співає, вдаряється пястуком у груди, реве на все горло та при тому примикає очі, наче півень:

— Урраааі а!

З прижмуреними очима віддає себе Заруба голосови, що добувається з його грудей.

Нараз чує, що його схоплюють дві руки, над собою чує задиханий, харкавий голос,

— Арештую вас в імени права!

Заруба отвирає очі та дивиться здивований. Не розуміє нічого з того, що діється. Одну його руку держить із усієї сили жандарм. Заруба стогне з переляку, пробує вирватися жандармові, та чує, що його руку викручує хтось болючо взад. Друга його рука вдаряє й паде на голову жандарма. Жандарм червоніє з болю та пускає Зарубу. Та в тійже хвилині спадає на голову Заруби низка ударів. То ґумові палиці.

Дві довжезні руки обертаються наче вітрак, падуть страшними ударами на голови. І ось за ті руки хапають знову жандарми. Заруба божевільний з переляку, старається стрясти з себе обох жандармів, гатить пястуками вліво та вправо, схоплюється вгору та паде вкінці на землю, придавлений тягаром жандармів, що падуть на нього. Два аґенти піднесять його та ведуть опустілими нараз вулицями, Раз-два, раз-два. Заруба плаче покірно, наче ягня, а хоче сказати:

— Перепрошую, куди треба йти на північно-західній двірець? Таж я хочу їхати додому.

Два жандарми попихають його, ні, вкидають його до комісаріяту.

— Як називаєшся? — чув над собою гнівний та холодний голос.

Заруба рад би сказати це, та ворушить лише устами.

— Ну, що? Як називаєшся?

— Антін Заруба, — прошептав нарешті.

— Де жиєш?

— У тюрмі, — пробелькотів — в окремій келії.

* * *

Три правники нараджувалися, як можна би доказати невинність Заруби. То був предсідник трибуналу, прокуратор і оборонець із уряду. Одначе не дійшло до розправи, бо ніч передтим Заруба повісився у своїй келії. Тому, що він був такий високий, здавалося, що сидить на доліві.

— Проклята справа, — сказав прокуратор; — а то тобі раз глупе закінчення. Та одно певне: ми не поносимо відповідальности.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СЛОВО ВІД СІЧЕЙ У СПРАВІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОНСТРАЦІЇ В НЮ ЙОРКУ.

У „Свободі" вже була довша згадка про похід українських націоналістів у Ню Йорку, і про це, як цей похід відбився на умовім і моральнім ускладненню української кольонії в метрополії й околиці. Українські націоналісти вийшли побідні на всіх кінцях, з котрої точки ви не гляділиб, а вороги нашої ідеї програли і химерно покорились.

А тепер від Чорноморських Січей хочемо піднести, що та демонстрація дала теж доказ, що може зробити навіть найменша горстка добре зорґанізованих людей.

Цілих два тижні перед демонстрацією яничари з Третьої вулиці голосно накликували своїх і чужих до єдиного фронту для розбиття української демонстрації. Цілих два тижні на вулицях Ню Йорку роздавано летючки в англійській мові, в яких „комуністи" заповідали, що в суботу, 18 листопада, вони виставлять 150,000 „зорґанізовано робітництва" і впрах розібють петлюрівський проти-радянський фронт... Для цеї мети зорґанізовано навіть спеціяльний комітет, який скликав був на 16 листопада віче для обговорення пробоєвої кампанії.

На большевицькім вічу 16. листопада, як упевняють „Щоденні Вісти", зібралось було „понад шість сотень українських і руських робітників", до яких „промовляло кілька бесідників на ріжних мовах: українській, анґлійській, руській і польській", вказуючи „на причини антирадянської кампанії петлюрівських і білоґвардійських недобитків і на звязки петлюрівців та білобандитів з крівавим фашизмом Гітлєра, Пілсудського і цілого капіталістичного світу, що збирається напасти на Радянський Союз".

Отаких, бачите, високопарних фраз уживали міжнародні товариші для піднесення свого революційного духа.

Для заокруглення повищої революційности „Щоденні Вісти" (число з 16. листопада) писали великими буквами на першій стороні:

„Приятелі С.Р.С.Р. кличуть на демонстрацію проти Петлюрівців.

„Десятки робітничих орґанізацій відгукнулися на заклик Т-ва Приятелів Рад. Союзу.

„Ліґа бувших жовнірів завізвала усі свої пости в м. Ню Йорку до участи в демонстрації за оборону Рад. Союзу.

„Перші зголосилися українські і російські робітничі орґанізації; бере участь велика юнія одягових робітників.

„Приятелі Радянського Союзу видали відозву, в якій закликають усіх: робітників, студентів, інтелектуалів, неґрів і білих, приятелів і симпатиків... до демонстрації-протесту проти білоґвардійщини, що наважилася піднести голову (!!!) проти Країни Рад на вулиці Ню Йорку.

„До участи в демонстрації, крім українських і російських робітничих роганізацій, зголосилися слідуючі:

„Ліґа бувших салдатів американської армії, Юнія Моряків; Індустріяльна Юнія Кравців; Лейбор Спортс Юнія; Ліґа Студентів; Рада Безробітних; Юнія Кушнірів; Міжнародній Робітничий Орден; Ікор; Італійська Антифашистівська Ліґа; Приятелі Радянської Армії; Червоні фронтовики; Фінська Робітнича Федерація; Єврейський Союз Робітничих Клюбів Ню Йорку й околиці, і ряд інших орґанізацій".

Читаєш ці назви і сам собі не хочеш вірити: чи це справді назви орґанізованих робітників Ню Йорку, чи може назви, взяті з енциклопедії або телефонічної книги.? Крім українських і російських робітничих орґанізацій на контрдемонстрацію мали вийти члени аж 14 (і більше) центральних юній, ліґ, рад, орденів, приятелів, фронтовиків, федерацій, союзів, і т. д. і т. д. Здавалося, що товариші викличуть усе міліонове пекло червоних, щоби взародку вбити „пляни" українських націоналістів. „Товариші" чванилися, що проти українських демонстрантів вони кинуть 150,000 червоних міжнародніх авантурників. Здавалося, що буде кровопролиття, та що потече українська кров. Усе здавалося червоним товаришам. А в дійсности що сталося?

На Вашинґтонському Сквері не було ані червоних фронтовиків, ані бувших американських салдатів, акі моряків, ані кушнірів, акі кравців, ані студентів. Не було навіть „українських і російських робітничих орґанізацій". Були маси зорґанізованих українських демонстрантів.

Деж поділась 150-тисячна пробоєва армія червоних? Її на Вашинґтонському Сквері не було, бо перший червоний фронт у кількох мінутах розгромили Січовики на углі Семої вулиці і Третьої евені. Коло 40 неузброєних Січовиків наперли лавою на трох-сотну товпу узброєних большевиків, одним зручних наскоком повідбирали у передніх „червоних фронтовиків" дрючками і залізні рури та тими дрючками і рурами так їх змолотили, що большевицька тічня розпорошилася в неладі, оставляючи своїх ранених на ласку Чорноморців... Тут була перша і рішаюча битва і тут Січовики оставили на хіднику кількох міжнародніх ґромил таки дійсно червоними. Большевики будуть тямити цю стрічу з Січовиками до самої смерти, а багато з них може й боряться зі смертю ще й тепер...

Покушавши терпкого меду і печеного леду, червоні товариші не відважилися на дальший пробій. Пізніші напади на похід були лише останнім вибриком товаришів-боягузів з Третьої вулиці і їх прихвостнів.

Червоні товариші, програвши соромно так гучно заповіджену битву, пускають тепер блахмана, що українські демонстранти, боячися червоних, піддались під охорону поліції. Свою невдачу і боягузство хочуть червоні прикрити силою поліції. А чейже кождий знає, що в історії Ню Йорку і кождого іншого великого міста ніяка демонстрація не відбувається без масової участи поліції. Всякий публичний похід (нехай він буде релігійний, націоналістичний чи большевицький) може відбутися лише за дозволом поліції, яка й відповідає за удержання публичного спокою. І коли червоні дістають дозвіл на похід вулицями, то для їх охорони дають сотні поліції, бо міг би бути випадок, що — скажім — 100 до 200 жовнірів напалиб на кілька тисяч червоних і погромилиб їх; а до цього власти безпеченства допустити не хочуть. Про це знають дуже добре червоні фронтові боягузи з Третьої вулиці, але мекають по дурному, щоби своїм симпатикам очі замилити. Програвши ліцитацію з Українцями-націоналістами, вони від сорому горять. Деж то аж 150,000 червоних фронтовиків не могли дати ради „двом тисячам петлюрівців", бо стільки начислили „Щоденні", коли американські ґазети начисляли до 10,000.

За ввесь похід з Вашинґтонського Скверу аж до салі Центральної Опери відповідальною була поліція, і про це також довідались большевики, з яких многі відїхали з розтрісканими головами. Там, де не було поліції, червоні переконалися, що з ними легко вміють справитися самі Українці; колиж червоним товаришам ще мало останньої розправи, то можуть пошукати собі ще одної стрічі з Січовиками.

Українське громадянство мало не першу і не останню нагоду відчути вагу січового руху для національної справи. Зорґанізовані члени Чорноморських Січей уже нераз дали доказ, що вони стоять непохитно на плятформі щирого українського патріотизму, не втручаючись у громадські чи патріотичні міжусобиці. Там, де йде про загальну українську ідею, або де національна справа загрожена — Січовики перші зявляються до активної участи.

Розуміючи нас і нашу програму, українське громадянство повинно ревно поперти січову ідею. А це легко поперти тим, коли в кождій місцевости заложимо січове товариство, яке підчиниться централі Чорноморських Січей.

Підбадьорені духом кождої побіди над нашими ворогами, спільними силами двигнемося вперед до остаточної розправи за долю і волю Соборної України.

За Централю Чорноморських Січей:

Евген Драґінда, отаман.
217 E. 6th St., New York City.

Добра дитина.

— Ну, хлопчику, чим ти хотів би бути, як будеш великий?

Хлопець: Для мами лікарем, для батька адвокатом, а для себе моряком.

—o—

Учитель (до ученика): — Ти чому не зробив задачі: „Моя дорога до школи"?

Ученик: Бо я, прошу пана професора, є син сторожа цієї школи; ми мешкаємо в сутеринах під цією клясою.

ПОПИРАЙМО СВОЮ ПРЕСУ!

Ґазету можна попирати в ріжні способи.

Попирає ґазету передовсім той, хто пренумерує ґазету, хто платить передплату.

Попирає далі ґазету той, хто дає до ґазети оголошення. Такий теж причиняється до поправлення ґазети, до зроблення її кращою, богатшою і цікавішою.

Попирає накінець ґазету той, хто попирає тих, що оголошуються в ґазеті.

Читачі української ґазети попирають українську ґазету, як при закупні всякого товару купують передовсім у тих, що оголошують свої товари в українській ґазеті.

Добрий прихильник „Свободи" при закупні товару піддержує того, хто своїми оголошеннями піддержує ґазету матеріяльно й у цей спосіб посередньо причиняється до розвою ґазети. Добрий прихильник „Свободи" є приятелем кождого „адвертайзера" в „Свободі", бо кождий „адвертайзер" у „Свободі" є добрим приятелем читача „Свободи".

ПОПИРАЙТЕ ТИХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬ СВОЇ ТОВАРИ В „СВОБОДІ".

Адміністрація „Свободи".

У поліції.

Комісар: Що?! Ти знову тут! Чи не говорив я тобі останній раз, хай я тебе тут більше не бачу?

Арештований: Так, пане комісаре. І я старався пояснити це полісменови, який привів мене сюди, та він навіть не хотів слухати.

—o—

Чоловік (у суперечці): Найрадше я хотів би вмерти!

Жінка: Я також!

Чоловік: Коли так, то я волів би жити!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Свято Української Державности.

Филаделфійська громада відсвяткувала 5-го листопада 15-ту річницю Дня Першого Листопада 1918 р. Переведенням свята занялась Орґанізація Державного Відродження України, відділ 12. Галя була заповнена.

Свято відкрито піснею „Вкраїно мати, кат сконав", яку відспівав хор ім. О. Кошиця під проводом о. І. Савчука.

Сьогорічне Листопадове Свято було цікавіше від свят попередніх років. Попри пісні і деклямації відіграно драматичну поему Романа Купчинського „Великий День", яку автор присвятив чесним провідникам народу. Драма досить тяжка до відігрaння, бо писана віршом, а зміст її мітичний. Всетаки члени ОДВУ вивязалися зі своїх роль добре. Драма зробила велике враження на присутніх. Варта цю драму поширювати в нас в Америці. Вона багато дечого вчить, а між іншим знакомить нас із „духом черні", якої в нас ніколи не бракує.

На святі виступав пан Корикора із своїм сином та учнями. Він недавно прибув до Филаделфії й отворив тут музичну школу.

Сольові пісні відспівала пані Анна Мельник мило і з чуттям.

Дуже гарно випав дует пані Мельник і панни Софії Поганчик. Їх дует був одною з найкращих точок на концерті.

Хор ім. О. Кошиця відспівав ще кілька стрілецьких пісень гарно і гармонійно.

Святочну промову виголосив гр. Теодор Свистун.

Підчас свята переведено збірку, яка принесла $51.58.

По $1 жертвували: п. Просіцький, Карбівник, Білокур, Перчак, Головатий, М. Рутецький і Іванковський. Більше імен збирачі жертв не записали, тому просимо вибачення, бо не можемо всіх тих подати, що пожертвували по $1.

З продажі ґудзиків з портретом полк. Вітовського прийшло $99.16. З того видатків було $85. До висилки осталося $14.16 з відзнак і $51.58 зі жертв, що робить разом $65.74, які розділено по половині на інвалідів і визвольну боротьбу, як було оголошено.

Управа ОДВУ, ч. 12.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Діточий виступ на 5 евені.

Пані Дикинсон, репрезентантка „Брик Чорч", себто Американської Церкви при 5-тій евені й 37-мій вулиці, запропонувала парохови української православної церкви в Ню Йорку, виступити зі своїми школярами з малою програмою в часі їхнього церковного собору дня 5. грудня ц. р.

Щоби такий виступ не був односторонний, запрошено на нього виступ ще й п. Вареницю з його танцюристами.

Було коло трицятеро дітей з обидвох шкіл. Хоч було мале число дітей, але програма випала надсподівано гарно.

Американців привитав від Українців о. П. Журавецький та проголосив, що діти української православної церкви з 14-тої вулиці заспівають їм три українські пісні. Залунали пісні „Учися, дитино", „О хто, хто Миколая любить", та „Багато сонця всюди". Кожда з тих пісень дістала своє відповідне признання, яке зазначилось оплесками та веселою усмішкою публики.

Потім виступили танцюристи.

На звичайній, килимом прикритій підлозі, наші танцюристи майстерно виконами українські танки, за що публика нагородила їх і п. Вареницю гучними оплесками.

По скінченню програми о. П. Журавецький зазначив, що це показано Американцям тільки маленький зразок української культури, та додав, що 14-го січня 1934 року матимуть нагоду побачити щось кращого, бо тогож дня буде влаштований концерт, на котрий вони будуть вчасно й щиро запрошені.

Публика випроваджала українських учасників того мініятурного концерту гучними оплесками, так, що ще довго по відході їх із галі, було чути радісні оклики.

Очевидець.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Повідомляється членів 11-го Відділу О.Д.В.У., що

МІСЯЧНІ ЗБОРИ

відбудуться в ПЯТНИЦЮ, 15. ГРУДНЯ 1933 р., в годині 8-мій ввечір, в У. Н. Домі, 217-219 East 6th Street, New York City.

Присутність членів і членкиць є конечна. Також будеться принимати нових членів і членкиць до 11-го Відділу О.Д.В.У. Обовязком молодих хлопців і дівчат прийти на ті збори і вписатися в члени. Також старші громадяни і женщини не повинні ходити самопашно, а прийти на збори і вписатися до Орґанізації. Також конечним обовязком є наших стрільців, котрі брали участь на фронті, а котрих в Ню Йорку є більше число, не сидіти тихо по норах, бо боротьба ще не скінчена. Час і національна гідність вимагає від нас тепер найбільшого напруження і приготовання до рішаючої боротьби. Отож кличемо вас старших і молодших і всіх тих, хто почуває себе націоналістом, вступайте до О.Д.В.У. Прийдіть в пятницю на збори. Збільшіть ряди О.Д.В.У, де всі спільно будемо працювати для визвольної боротьби нашої Батьківщини.

290

Предсідник 11-го Від. О.Д.В.У.
Василь Дроботій.

ПОСИЛАЙТЕ „СВОБОДУ" НА УКРАЇНСЬКІ СЕЛА.

Прочитавши **„Свободу", не** марнуйте її, не викидайте, а **вишліть нашим селянам на Закарпатській Україні,** бо вони вас цього просять. Пишіть до редакції „Свободи", а ми вам подамо село й читальню, куди будете висилати.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

Листопадовий обхід.

Українська греко-католицька громада в Міннеаполіс у злуці з місцевими товариствами: Провидіння, Сестрицтво Пр. Д. М., Запорозька Січ, Молодечий Клюб влаштували 5. листопада 1933 р. Свято Української Державности.

Програма свята була слідуюча: в год. 5. зполудня о. М. Мартинюк відправив панахиду за наших Героїв, що за Україну життя віддали. Перед панахидою виголосив проповідь на тему: „Більшої любови від цеї любови ніхто не має, щоби хто свою душу положив за друзів своїх". В год. 7. вечером в галі Українського Дому "Просвіти" відбувся концерт, у котрого програму входили продукції мішаного й мужеського хору, декламації, гра на пяні і скрипці і і. З переведеної в часі панахиди збірки і добровільних датків у часі концерту прийшло $65.64. Розходу було $15.50. Чистий дохід $50.14 відіслано до У. К. Т. О. Д. Інвалідів у Львові. На цю жертву склалися такі жертводавці вчасі концерту зложили: С. Семирозум $2; по $1: С. Шабатура, М. Канюк, П. Іраха, В. Тилявський, Н. Н., П. Яворський, Й. Домбровський, І. Павчак, І. Олійник, В. Комар, С. Комар, П. Чучман, П. Федорців, І. Процай, М. Кіт, О. Козак, М. Кучинський, І. Козак, К. Кузів, П. Вонс, Ю. Федюк, Й. Дрогомирецький, М. Дмитрук, І. Кіт, А. Степанчак, І. Готра, Й. Греськів; по 75 ц.: М. Бойко, М. Хас; по 50 ц.: І. Сохарович, М. Мандзин, М. Блашкевич, Й. Гелецький, П. Гавриш, О. Семирозум, К. Сокіл, Т. Квасний, І. Скрипець, Ф. Пікула, Р. Бачинський, М. Шипорт, І. Шмігановський, В. Кіт, К. Дацьків, А. Козок, А. Мандюк, Й. Процьків, К. Лобаш, М. Садовський, І. Касиянчук, М. Волович, Г. Федушко, Й. Шипорт, А. Процай, М. Ковалів. Дрібьими датками зібрано $14.69.

М. Канюк,
член Комітету.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

Проситься відділових секретарів присилати повідомлення про всякі збори принайменше один тиждень перед зборами.

КОРТІС БЕЙ, МД. Бр. св. Михаїла, від. 55, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річні збори відбудуться в неділю, 17-го грудня, точно в годині 2-ій пополудни, в гали де звичайно. Проситься всіх членів прибути, бо уряд здасть справоздания і буде вибір уряду на 1934 рік. — П. Чайковський, предс.; С. Демчук, кас.; Н. Шандровський, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається усім місцевим і позамісцевим членам до відома, що мітінґ Бр. св. Георгія, від. 239, відбудеться 16. грудня, в годині 7.30 ввечір, в домі Горожан, 847 Н. Френклин ул. На цей мітінґ повинен явитися кождий член, бо є багато справ до полагодження. Довгуючих проситься вирівнати свої залеглости, бо це останній мітінґ перед річним. Хто цего не виконає, буде суспендований. — Семен Рудакевич, предс.; Стефан Вільчинський, кас.; Н. Волос, секр.

ЙОРКВІЛ, О. Тов. ім. І. Франка, від. 77, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 17. грудня, в годині 9.30 зрання. На цім мітінґу буде вибір уряду на 1934 рік і инші справи до полагодження. Проситься довгуючих членів вирівнати свої місячні вкладки, щоби не переносити довгу на слідуючий рік. — Н. Зарічний, предс.; П. Головід, секр.

СЛИКВІЛ, ПА. Тов. св. Ів. Хрестителя, від. 126, подає до відома своїм членам і членицям місцевим і позамісцевим, що річні збори відбудуться в неділю, 17 грудня, точно в год. 1-ій пополудни в церковній гали. Тож проситься всіх членів і члениць прибути на означений час, бо є багато справ до полагодження. Буде звіт урядників і контр. комісії за 1933 рік і вибір уряду на 1934 рік Довгуючі члени, коли не заплатять своїх довгів, будуть суспендовані. Тепер будемо принимати нових членів без оплати вступного, тому проситься членів привести хоч по одному новому членови. Членів, котрі ще не виміняли своїх грамот, проситься принести на мітінґ свої старі грамоти і виміняти. Не явившіся на цих зборах заплатять: члениця 25 ц., член 50 ц., а урядник 1 дол. — Ів. Пендлишак, пр.; П. Мачужак, кас.; Гр. Дидів, писар.

ГАМТРАМК, МІШ. Тов. Згода, від. 20, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річні збори відбудуться в неділю, 17 грудня, в годині 1-ій пополудни, в Укр. Хаті, 2240 Грейлінґ ул. Обовязком є кождого члена прибути на ці збори, бо маємо багато справ до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Нових членів принимається до Тов. і У. Н. Союза без вступного і безплатних оглядин лікарських. Членів, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, проситься вписати на цих зборах для користи вашої і ваших дітей. Члени, котрі дали виміняти грамоти, нехай зголосяться по нові, а ті, котрі хотять виміняти, нехай принесуть свої старі грамоти на збори. Буде вибір уряду на 1934 рік. Не явившийся член буде караний після статута. — Іван Чайковський, предс.; Ів. Крупка, секр.; Дм. Білик, кас.

ОБОРН, Н. Й. Бр. св. О. Николая, від. 38, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що річні збори відбудуться 17. грудня, в годині 2-гій пополудни, в гали церковній. Проситься членів прибути на час. На цих зборах будеться принимати нових членів без оплати вступного. — А. Бископ, секр.

АЛИКВІПА, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 120, повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 17 грудня, точно в годині 2-гій пополудни. Проситься членів явитись на означений час, бо є важні справи до вирішення. Довгуючих взивається вирівнати свої залеглости, щоб не бути суспендованим. Не явившийся член підлягає карі після статута. Члени, котрі бажають змінити свої грамоти, нехай принесуть старі грамоти на мітінґ. — Антін Кармазин, предс.; Волод. Бараник, кас.; Мих. Бац, секр.

РАРІТАН, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 332, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річні збори відбудуться в неділю, 17. грудня, в годині 2-ій пополудни, в гали У. Н. Дому, 10 Колфакс Ст. Проситься членів явитись на означений час, бо є багато важних справ до вирішення. Буде справоздания урядників і контрольної комісії та вибір уряду на 1934 рік. Проситься довгуючих членів вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. В нас вже є така привичка, що майже кождого місяця на зборах члени відказують, чому не ухвалено цего або того, нащо було ухвалювати це або те; чому не вибрано цего або другого. Тепер є нагода запобігти всім таким недомаганиям, бо є справи, котрі можна ухвалювати тільки на річних зборах. — Марія Туранська, рек. секр.

МАГАНОЙ СИТІ, ПА. Тов. Запорозька Січ, від. 305, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 17. грудня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній. Проситься всіх членів прибути, бо буде вибір уряду на 1934 рік. Не явившийся член буде караний після статута. — Іван Годованець, секр.

АЛТУНА, ПА. Бр. Неп. Зач., від. 145, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 17 грудня, точно в годині 2-гій пополудни, в гали церковній. На цей мітінґ мають явитись всі члени, бо є важні справи до полагодження. Буде вибір уряду на 1934 рік. Контр. комісія здасть справоздания. Довгуючі члени мають заплатити свої залеглости. Члени, котрі ще не виміняли своїх грамот, нехай принесуть на мітінґ свої старі грамоти. — П. Патронік, предс.; Г. Сеньків, кас.; П. Назарук, секр.

ПРОЦЕС ЗА ВБИВСТВО ГОЛУВКА

(За краєвою українською пресою). (32)

Дня 23. березня 1932 р. свідок зустрінувся з Барановським у тюрмі. Тоді переслухувано Барановського в присутности начальника Кухарського, радн. Івахова та свідка. Індаговано Барановського про ріжні справи. В одному менті свідка закликали до телефону. Хтось питався, чи можна би подати до преси те, що начальник Кухарський переслукує у тій хвилині вбивника Чеховського. Вернувшись до кімнати, свідок повідомив про те присутних. Ця вістка зробила на Барановського величезне враження. Він страшно поблід і тоді почав оповідати про револьвер, яким убито Голувка. Згадав тоді Барановський, що про цей револьвер згадував Чеховському та що він дозволив йому цей револьвер продати.

На питання предсідника, чи то, що давав Барановський, представляє яку вартість, свідок оповідає широко про ролю конфідента, оповідає про те, що служба конфідента є тяжка, що до такої роботи треба інтелігентних і витревалих людей, які мусять числитися з тим, що їх можуть здеконспірувати. Конфіденти є добрі й злі, чесні й фальшиві. Але поліційний старшина мусить пізнати, яким є конфідент. Бо є такі випадки, що ріжні люди, а передовсім з ОУН, втискаються як конфіденти до поліції, а щоби змилити поліцію, самі дають певні інформації, щоби ними розбудити хоч троха довіря. Підчас того викладу про конфідентів свідок виявляє імена трох Українців, що були польськими конфідентами, а саме Жураківський (засуджений на 15 літ за напад на почту в Городку — ред.), Нич, (ранений підчас замаху на Цесельчука) та Бережницький (що його вбив Мицик). Відносно останнього свідка твердить, що його мусів видати організації ОУН хтось з конфідентів, надісланих до поліції ОУН. Щодо інформацій Барановського, то вони не були надто важні, а передовсім і що найважніше, вони не були потверджувані матеріяльними доказами. Але ком. Чеховський, якого Барановський перевищав інтеліґенцією, вдовolявся і такими інформаціями.

На питання предсідника, чи ком. Чеховський був настільки інтелігентний, щоби, маючи такий річевий доказ як револьвер, не збагателізувати того доказу — свідок каже, що він виключає, щоби ком. Чеховський, знаючи про той револьвер, яким убито Голувка, міг такий факт збагателізувати. Свідок є тої думки, що Барановський взагалі не говорив Чеховському про згаданий револьвер. Коли — каже свідок — Чеховський збагателізував би був такий факт, то Барановський, який навязав контакт з радн. Іваховом, коли Чеховський не виплачував йому грошей, певно знайшов би був спосіб, щоби сказати радн. Івахову, що він має револьвер, яким убито Голувка.

З черги відбувається конфронтація між свідком і радн. Іваховом, а підчас тієї конфронтації доходить до гострої сцесії між предсідником і радником Іваховом з того приводу, що радн. Івахів рішучо піддержує свої зізнання, обороняючи тезу, що інформації Барановського були правдиві.

Радн. Івахів зізнає, що підчас розмови Барановського зі свідком, у якій брав участь Івахів, Барановський не згадував про те, що готов на „мокру роботу", себто „спрятати людей". Віцевоєвода Сохансʹкий піддержує свої зізнання. Коли радн. Івахів твердить, що Барановський давав добрі інформації, то п. Соханський заявляє, що такий чоловік мусить часом давати добрі інформації, але інформації Барановського мали „дужо води", а в більшости були це інформації „екс пост".

Дальше зізнає свідок, що він взвав до рапорту Чеховського та докоряв йому, що він неточно дає Барановському гроші, що деконспірує його, та що веде з конфідентом просто товариський спосіб життя. Чеховський просто плакав тоді та просив, щоби його з уваги на дружину та діти не переносити до іншої місцевости. Але свідок заявив Чеховському, що вислід його кількакадцятилітньої діяльности є дуже невеликий, та що його перенесе того самого дня. Як підписано декрет, яким Чеховського перенесено, Чеховського убито.

Вот. Кучера: Барановський жалівся не тільки на те, що Чеховський не виплачує йому грошей, але й на те, що Чеховський його деконспірує стрічами в ресторані. Чому Барановському йшло про те, щоб ОУН не знала, що він стрічається з Чеховським?

Свідок: Якщо Барановському йшло би про те, щоби не зрадитися перед ОУН, він ніколи не йшов би з Чеховським до ресторану, ані не йшов би до мешкання Чеховського спати.

(Далі буде).

ТАРЗАН І ЛЮДОЇДИ.

4.

Слаба зі страху, молода дочка чарівника канібалів сховалася в кутку батьківської хати. Вона дрожала на думку про страшний секрет. Вона пробувала думати, як її ратувати своє село від загибелі, якою загрозив річний чорт. Вона навіть не могла подумати, як це саме станеться. Що найгірше, він остеріг її не говорити про це нічого своєму батькови. Що їй робити? Це питання стало найважнішим питанням її життя.

Нагло Угга зірвалась. До її голови прийшла дивна думка. Вона пригадала собі добре, як річний чорт говорив їй, що як його звільнять, то він пощадить усіх, бо переконається, що має приятеля, та що він добре нагородить свого визвольника, зробить йому просто все, чого він захоче. „Може", думала вона собі, „він не знищить нас, як ми його випустимо на волю". Але по кількох хвилях її надії ослабли. Як може вона, така мала дівчина, увільнити сама річного чорта? Як вона так думала собі над тим питанням, у хату ввійшов її батько Хамис.

„Тату", спитала Угга свого батька, „чи річний чорт нищить усіх, що йому шкодять?" „Він може прогнати рибу з ріки та звірину з ліса", сказав Хамис. „Він може знищити наші плоди. Тоді ми згинули би з голоду. Він може зіслати з неба вогонь та спалити всіх люей Обібі". „Але він не може втекти", вона сказала. „Принаймні як довго він має залізний ковнір на шиї. Хто би цей ковнір міг зняти?"

„Ніхто не може його зняти, хіба Обібі. Він має в своїй торбині кусок, яким можна отворити цей ковнір", відповів батько. „Але річний чорт не потребує ніякої допомоги, моя доню. Не питай мене більше. Побачиш". Обоє замовкли, а Угга стала збиратися вийти з хати. „Куди йдеш?" — запитав Хамис. „Відвідати дочку Обібі", вона сказала у відповідь та пішла своєю дорогою. Чарівник не сподівався, що своєї дочки вже більше не побачить.